የኢትዮጵያ ሕገመንግሥት
ረቂቅ

በተወካዮች ምክር ቤት የፀደቀ
የሕገ መንግሥት ረቂቅ

ሚያዚያ 25 1986

አንቀጽ 38
የመምረጥና የመመረጥ መብት

1. ማንኛዉም ኢትዮጵያዊ ዜጋ በቀለም፣ በዘር፣ በብሔር፣ በብሔረሰብ፣ በፆታ፣ በቋንቋ፣ በሃይማኖት፣ በፖለቲካ ወይም በሌላ አመለካከት ወይም በሌላ አቋም ላይ የተመሰረተ ልዩነት ሳይደረግበት የሚከተሉት መብቶች አሉት፣
   (ሀ) በቀጥታ እና በነፃነት በመረጣቸዉ ተወካዮች አማካኝነት በሕዝብ ጉዳይ አስተዳደር የመሳተፍ፣
   (ለ) በማናቸውም የመንግሥት ደረጃ በየጊዜው በሚካሔድ ምርጫ የመምረጥና የመመረጥ። ምርጫዉ ሁሉ አቀፍ፣ በሁሉም እኩልነት ላይ የተመሰረተና በሚስጢር ድምፅ አሰጣጥ መራጩ ፈቃዱን በነፃነት የሚገልጽበት ዋስትና የሚሰጥ መሆን አለበት።

2. በፖለቲካ ድርጅቶች፣ በሠራተኞች፣ በንግድ፣ በአሠሪዎችና በሙያ ማሕበራት ለተሳትፎ ድርጅቱ የሚጠይቀውን ጠቅላላና ልዩ የአባልነት መስፈርት የሚያሟላ ማንኛውም ሰው በፍላጎቱ አባል የመሆን መብቱ የተከበረ መሆን አለበት።

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተመለከቱት ድርጅቶች ውስጥ ለኃላፊነት ቦታዎች የሚካሄዱ ምርጫዎች ነፃና ዲሞክራሲያዊ በሆነ መንገድ ይፈጸማሉ።

4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እና (3) ድንጋጌዎች የሕዝብን ጥቅም በሚነኩ ሁኔታ የሚነኩ እስከሆነ ድረስ በሕዝባዊ ድርጅቶች ላይ ተፈፃሚ ይሆናሉ።

አንቀጽ 39
የብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች መብት

1. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ የራሱን ዕድል በራሱ የመወሰን እስከመገንጠል ያለው መብቱ በማናቸዉም መልኩ ያለ ገደብ የተጠበቀ ነው።

2. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ በቋንቋው የመናገር፣ የመጻፍ፣ ቋንቋውን የማሳደግ እና ባህሉን የመግለጽ፣ የማዳበርና የማስፋፋት እንዲሁም ታሪኩን የመንከባከብ መብት አለው።

3. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ ራሱን የማስተዳደር ሙሉ መብት አለው። ይህ መብት ብሔሩ፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝቡ በሰፈረበት መልክዓ ምድር ራሱን የሚያስተዳድርበት መንግሥታዊ ተቋማት የማቋቋም እንዲሁም በክልልና በፌዴራል አስተዳደሮች ውስጥ ሚዛናዊ ውክልና የማግኘት መብትን ያጠቃልላል።

4. የብሔር፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች የራስን ዕድል በራስ የመወሰን እስከ መገንጠል መብት ከሥራ ላይ የሚውለው፣

(ሀ) የመገንጠል ጥያቄ በብሔር፣ ብሔረሰቡ ወይም በሕዝቡ የሕግ አውጭ ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ የድምፅ ድጋፍ ተቀባይነት ማግኘት ሲረጋገጥ፣

(ለ) የፌዴራሉ መንግሥት የብሔር፣ ብሔረሰቡ ወይም የህዝቡ ምክር ቤት ውሳኔ በደረሰው በሦስት ዓመት ጊዜ ውስጥ ለጠያቂው ብሔር ብሔረሰብ ወይም ሕዝብ ሕዝበ ውሳኔ ሲያደራጅ፣

(ሐ) የመገንጠሉ ጥያቄ በሕዝበ ዉሳኔዉ በአብላጫ ድምፅ ሲደገፍ፣

(መ) የፌዴራሉ መንግሥት መገንጠሉን ለመረጠው ብሔር፣ ብሔረሰብ ወይም ሕዝብ ምክር ቤት ሥልጣኑን ሲያስረክብ፣

(ሠ) በሕግ በሚወሰነዉ መሰረት የንብረት ክፍፍል ሲደረግ ነዉ።

5. በዚህ ሕገ መንግሥት ውስጥ «ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ፣» ማለት ከዚህ ቀጥሎ የተገለጸውን ባህርይ የሚያሳይ ማኅበረሰብ ነው። ሰፋ ያለ የጋራ ጠባይ የሚያንጸባርቅ ባህል ወይም ተመሳሳይ ልምዶች ያላቸው፣ ሊግባቡበት የሚችሉበት የጋራ ቋንቋ ያላቸው፣ የጋራ ወይም የተዛመደ ህልውና አለን ብለው የሚያምኑ፣ የስነልቦና አንድነት ያላቸውና በአብዛኛው በተያያዘ መልክዓ ምድር የሚኖሩ ናቸው።

በምክር ቤቶ አባለት አንስተኛ ድምፅ የተደገፈ አማራጭ

1. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔረሰብ በቋንቋው የመናገር የመጻፍ እንዲሁም ቋንቋውን የማሳደግ እና የመግለጽ፣ የማዳበርና የማስፋፋት መብት አለው።

2. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔረሰብ ራሱን የማስተዳደር ሙሉ መብት አለዉ። ይህ መብት ብሔረሰቡ በሰፈረበት መልክዓ ምድር ራሱን የሚያስተዳድርበት መንግስታዊ ተቋማት የማቋቋምና እንዲሁም በክልልና በፌዴራል አስተዳደሮች ውስጥ ሚዛናዊ ውክልና የማግኘት መብትን ያጠቃልላል።

3. ብሔረሰቦች በሕዝቦቻቸው ነፃ ፈቃድ ሰፋ ባለ መልክዓ ምድር ራሳቸውን የሚያስተዳድሩበት መዋቅርና በጋራ የሚገለገሉባቸው መንግስታዊ ተቋማት የማደራጀት መብት አላቸው።

4. እንዲሁም ደግሞ ብሔረሰቦች በሕዝቦቻቸው ነፃ ፈቃድ የክልል የራስ መስተዳድር የማቋቋም መብት አላቸው፤ ይህም የክልል የራስ መስተዳድር የፌዴሬሽኑ አባል ይሆናል።

5. በዚህ ሕገ መንግሥት ውስጥ "ብሔረሰብ" ማለት ከዚህ ቀጥሎ የተገለጸውን ባህርይ የሚያሳይ ማህበረሰብ ነው፤ ሰፋ ያለ የጋራነት ፀባይ የሚያንጸባርቅ ባህል ወይም ተመሳሳይ ልምዶች ያላቸው፤ ሊግባቡበት የሚስችላቸው የጋራ ቋንቋ ወይም (ንዑስ) ቋንቋዎች ያላቸው፤ የጋራ ወይም የተዛመድ ህልውና አለን ብለው የሚያምኑ እና በአብዛኛዉ በተለየና በተያያዘ መልክዓ ምድር የሚኖሩ ናቸው።

6. ሰፋ ያለ የጋርዮሽ ፀባይ ያላቸው የተለያዩ ባህሎች የሚያሳዩ፤ እንዲሁም የጋራ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ጥቅሞች የሚጋሩና በህዝቦቻቸው ነፃ ፈቃድ የጋራ መስተዳድር በማቋቋም የሚያምኑ የተዛመዱ ብሔረሰቦች በአንድነት እራሳቸውን በአንድ ሕዝብነት ወይም ብሔርነት እንዲታወቁ ለመወሰን ይችላሉ።

በዚህ አንቀፅ የተዘረዘሩት የብሄር መብቶች ሲረገጡ ወይም ፍትሐዊ ባልሆነ የህዝብ ሀብት ክፍፍል ወይም የልማት ፍሬ ሚዛናዊ በሆነ መንገድ ባለመዳረሱ ምክንያት በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ 6 በተመለከተው መሰረት የብሄርነት እውቅና ያገኘ ሕዝብ ክፍል የመነጠል ጥያቄ ካነሳ ለጥያቄዉ መነሻ የሆኑት ምክንያቶች መፍትሔ እንዲያገኙ ይደረጋል፣

ሀ. ከላይ በተመለከቱት ምክንያቶች የቀረበ ጥያቄ የሕገ መንግሥታዊ ጉዳዮች ፍርድ ቤት ለጥያቄው መነሻ የሆኑትን ምክንያቶች እንዲያይ ይቀርብለታል። የሕገ መንግስት ጉዳዮች ፍርድ ቤት በመጀመሪያ ደረጃ እነዚህ ምክንያቶች ብዛት ያለውን ሕዝብ አስተያየት የሚያንጸባርቁ ሆነው ካገኛቸው ምክንያቶችን በዝርዝር ለመመርመርና የተለያዩ መፍትሄዎች የካሳን ክፍያ ጨምሮ ሊወስን ይችላል ወይም ሌሎች የማስማሚያ ሀሳቦች ያቀርባል።

ለ. ሕገ መንግስታዊ ፍርድ ቤት የወሰነው ወይም ያቀረበው አስታራቂ ሀሳብ ለሁለቱ ምክር ቤቶች የጋራ ስብሰባ ይቀርባል፤የጋራ ስብሰባው ሀሳቡን ሊቀበለው ወይም ላይቀበለው ወይም አስታራቂውን ሀሳብ ሊያሻሽለው ይችላል።

ሐ. ሁለቱ ምክር ቤቶች በጋራ ስብሰባ ያሳለፉት ውሳኔ ለብሔሩ የራስ መስተዳድር ምክር ቤት ይቀርባል።

መ. የብሔሩ ምክር ቤት የሕዝብ ምክር ቤቱን ውሳኔ ሳይቀበለው ቢቀር፣ በሁለት-ሶስተኛ ድምፅ አማራጭ የማስማሚያ ሀሳብ ለፌዴሬሽኑ ምክር ቤት ለማቅረብ ወይም በመነጠሉ ጥያቄ ላይ ሕዝበ -ውሳኔ እንዲደረግ ለመወሰን ይችላል።

ሠ. በመነጠሉ ጥያቄ ላይ ሕዝበ ውሳኔ የሚደረገው የብሔሩ ምክር ቤት በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀጽ 1 (መ) በተመለከተው ስርዓት መሰረት የመነጠሉን ጥያቄ ከአጸደቀበት ጊዜ ጀምሮ ከሦስት ዓመት በኋላ ይሆናል።

ረ. የመነጠሉ ውሳኔ የብሔሩ ሕዝብ በሁለት ሦስተኛ ድምፅ ከደገፈው ተግባራዊ ይሆናል።

አንቀጽ 40

የንብረት መብት

1. ማንኛውም የኢትዮጵያ ዜጋ የግል ንብረት ባለቤት መሆኑ/መሆኗ ይከበርለታል / ይከበርላታል። ይህ መብት የሕዝብን ጥቅም ለመጠበቅ በሌላ ሁኔታ በሕግ እስካልተወሰነ ድረስ ንብረት የመያዝና በንብረት የመጠቀም ወይም የሌሎችን ዜጎች መብቶች እስካልተቃረነ ድረስ ንብረትን የመሸጥ፣ የማውረስ ወይም በሌላ መንገድ የማስተላለፍ መብቶችን ያካትታል።

2. ለዚህ አንቀጽ አላማ "የግል ንብረት" ማለት ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ዜጋ ወይም ሕጋዊ ሰውነት በሕግ የተሰጣቸው ኢትዮጵያዊ ማህበራት ወይም አግባብ በአላቸው ሁኔታዎች በሕግ በተለየ በጋራ የንብረት ባለቤት እንዲሆኑ የተፈቀደላቸው ማሕበረሰቦች በጉልበታቸው፣ በመፍጠር ችሎታቸው ወይም በካፒታላቸው ያፈሩት ተጨባጭ የሆነና የተጨባጭነት ጠባይ ሳይኖረው ዋጋ ያለው ውጤት ነው።